

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра менеджменту ім. І. А. Маркіної

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідуюча кафедри

Тетяна ВОРОНЬКО-НЕВІДНИЧА

"03" вересня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(обов'язкова фахова навчальна дисципліна)

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

освітньо-професійна програма Менеджмент підприємства

спеціальність 073 Менеджмент

галузь знань 07 Управління та адміністрування

освітній ступінь Бакалавр

Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій

Полтава
2024-2025 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Управління витратами» для здобувачів вищої освіти за освітньою програмою Менеджмент підприємства спеціальності 073 Менеджмент

Мова викладання: державна

Розробник: Чернікова Н., доцент кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної, к.е.п., доцент

“03” вересня 2024 року

Наталія ЧЕРНІКОВА

Схвалено на засіданні кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної протокол від “03” вересня 2024 року р. № 1

Затверджено завідувачем кафедри

“03” вересня 2024 року

Тетяна ВОРОНЬКО-НЕВІДНИЧА

Погоджено гарантом освітньої програми Менеджмент підприємства

“03” вересня 2024 року

Тетяна САЗОНОВА

Схвалено головою ради з якості вищої освіти спеціальності «Менеджмент» протокол від “04” вересня 2024 року р. № 1

Тетяна САЗОНОВА

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
	073 МЕН_бд_2023/ 073 МЕН_бд_2024 [1](стн(3 р.))	073 МЕН_бз_2023 073 МЕН_бз_2024[1](стн(3 р.))
Загальна кількість годин	120	120
Кількість кредитів	4	4
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	обов'язкова	обов'язкова
Рік навчання (курс)	2/1	2/1
Семестр	1	1
Лекції (годин)	26	2
Практичні (годин)	14	4
Самостійна робота (годин)	80	114
Вид підсумкового контролю	екзамен	екзамен

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Формування у здобувачів теоретичних знань та практичних навичок управління витратами для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо їх оптимізації та мінімізації.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Економічна теорія, Економічна інформатика, Економіко-математичні методи та моделі, Статистика, Економіка підприємства, Управління соціальною відповідальністю

3. Компетентності:

Загальні:

- ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.
- ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ЗК 5. Здатність та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 9. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями

Фахові:

- СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.
- СК 4. Вміння визначати перспективи розвитку
- СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.
- СК 18. Здатність ефективно управляти витратами підприємства, організації.5.

4. Програмні результати навчання:

- РН 4. Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень.
- РН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.
- РН 19. Вміти приймати рішення щодо ефективного управління витратами в умовах невизначеності.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Результат навчання	Очікувані результати вивчення навчальної дисципліни
РН 4. Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень.	Розуміти сутнісну характеристику витрат та їх класифікацію, систему управління витратами
	Знати центри відповідальності та управління витратами
	Знати та вміти використовувати методи управління витратами у практичній діяльності

PH 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації	Вміти здійснювати контроль витрат та стимулювати економію ресурсів
	Вміти проводити оптимізацію витрат пов'язаних з активами та пасивами підприємства
PH 19. Вміти приймати рішення щодо ефективного управління витратами в умовах невизначеності.	Вміти управління інвестиційними витратами
	Вміти здійснювати оперативне та стратегічне управління витратами

6. Методи навчання:

1) *методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності*: словесні (лекція, пояснення, бесіда), наочні (ілюстрування); практичні (вправи, практичні роботи, підготовка презентації; робота з навчально-методичною літературою);

2) *методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності*: методи формування пізнавальних інтересів (метод використання життєвого досвіду; метод створення ситуації інтересу та новизни навчального матеріалу; навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації; метод відповідей на запитання і опитування думок здобувачів), методи стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності (роз'яснення мети навчальної дисципліни; заохочення; оперативний контроль);

3) *інноваційні та інтерактивні методи навчання*: інтерактивні методи (проекування професійних ситуацій; дискусії; розроблення та презентація проєктів), комп'ютерні та мультимедійні методи (використання мультимедійних презентацій);

4) *методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності*: методи усного контролю (опитування, бесіда, доповідь), методи письмового контролю (самостійна робота), методи самоконтролю (визначення пріоритетних напрямів власного навчального процесу).

7. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Сутнісна характеристика витрат та їх класифікація

Тема 2. Система управління витратами на підприємстві

Тема 3. Собівартість та її калькулювання як основа управління витратами

Тема 4. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток» як інструмент обґрунтування управлінських рішень

Тема 5. Оптимізація витрат пов'язаних з активами та пасивами підприємства

Тема 6. Контроль витрат та стимулювання економії ресурсів

Тема 7. Бюджетування як складова системи управління витратами

Тема 8. Управління інвестиційними витратами

Тема 9. Оперативне та стратегічне управління витратами

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	073 МЕН_бд_2023/ 073 МЕН_бд_2024[1] (стн (3 р.))				073 МЕН_бз_2023 073 МЕН_бз_2024[1] (стн (3 р.))			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
л		п	с.р.	л		п	с.р.	
Тема 1. Сутнісна характеристика витрат та їх класифікація	15	4	2	9	14	2	-	12
Тема 2. Система управління витратами на підприємстві	15	4	2	9	14	-	2	12
Тема 3. Собівартість та її	15	4	2	9	14	-	-	14

калькулювання як основа управління витратами								
Тема 4. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток» як інструмент обґрунтування управлінських рішень	13	2	2	9	14	-	2	12
Тема 5. Оптимізація витрат пов'язаних з активами та пасивами підприємства	15	4	2	9	14	-	-	14
Тема 6. Контроль витрат та стимулювання економії ресурсів	13	2	2	9	14	-	-	14
Тема 7. Бюджетування як складова системи управління витратами	13	2	2	9	14	-	-	14
Тема 8. Управління інвестиційними витратами	11	2	-	9	12	-	-	12
Тема 9. Оперативне та стратегічне управління витратами	10	2	-	8	12	-	-	12
в т.ч. індивідуальні завдання (контрольна робота)	-	-	-	-	30	-	-	30
Усього годин	120	26	14	80	120	2	4	114

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувача вищої освіти направлена на закріплення теоретичного матеріалу та практичних навичок. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання передбачено виконання контрольної роботи.

7. Оцінювання результатів навчання

Результати навчання	Форми контролю результатів навчання
РН 4. Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень.	розв'язування тестів; контрольна робота**; виконання завдань на практичних заняттях; виконання завдань самостійної роботи; тези*; форма підсумкового контролю – екзамен
РН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.	розв'язування тестів; контрольна робота**; виконання завдань на практичних заняттях; виконання завдань самостійної роботи; тези*; форма підсумкового контролю – екзамен
РН 19. Вміти приймати рішення щодо ефективного управління витратами в умовах невизначеності.	розв'язування тестів; контрольна робота**; виконання завдань на практичних заняттях; виконання завдань самостійної роботи; тези*; форма підсумкового контролю – екзамен

* є необов'язковими, але дають змогу отримати додаткові бали

**контрольна робота – для здобувачів заочної форми навчання

**Схема нарахування балів з навчальної дисципліни (денна форма здобуття освіти)
073 МЕН_бд_2023/073МЕН_бд_2024[1](стн (3 р.))**

Назва теми	Форми контролю результатів навчання					Разом
	виконання завдань на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи	розв'язування тестів	тези*	Екзамен	
Тема 1. Сутнісна характеристика витрат та їх класифікація	4	4	2			10
Тема 2. Система управління витратами на підприємстві	4	4	2			10
Тема 3. Собівартість та її калькулювання як основа управління витратами	4	4	2			10
Тема 4. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток» як інструмент обґрунтування управлінських рішень	4	4	2			10
Тема 5. Оптимізація витрат пов'язаних з активами та пасивами підприємства	4	4	2			10
Тема 6. Контроль витрат та стимулювання економії ресурсів	4	4	2			10
Тема 7. Бюджетування як складова системи управління витратами	4	4	2			10
Тема 8. Управління інвестиційними витратами	-	3	2			5
Тема 9. Оперативне та стратегічне управління витратами	-	3	2			5
Тези				10*		
Екзамен					20	20
Разом	28	34	18	10*	20	100

* є необов'язковими, але дають змогу отримати додаткові бали

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти денної форми навчання:

– виконання вправ на практичних заняттях (0 – 4 б.):

Кількість балів	Критерій оцінювання
4	відповіді вірні, супроводжувалися практичними прикладами та власними роздумами з теми заняття. Здобувач вищої освіти на занятті показує високий рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
3	відповіді в цілому вірні, але містять деякі помилки. Здобувач вищої освіти на занятті показує достатній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
2	відповіді містять ряд помилок, що характеризують знання здобувача вищої освіти як середній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
1	відповіді містять помилки, які є суттєвими, що здебільшого викликані недостатнім опануванням здобувачем вищої освіти навчального матеріалу. Незначна активність на занятті, показує низький рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
0 - 0,5	відповіді невірні, або містять значні помилки, що здебільшого зводять завдання до того рівня, який важко оцінити. Пасивна поведінка здобувача вищої освіти на занятті, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.

– виконання завдань самостійної роботи (0 – 4 б.):

Кількість балів	Критерій оцінювання
4	завдання виконані повністю вірно та оформлення відповідає вимогам, є практичні приклади та власні роздуми з теми заняття. Здані виконані завдання вчасно. Здобувач демонструє високий рівень формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
3	завдання виконані в цілому вірно, але є незначні помилки та/або помилки в оформленні; присутній креативний підхід у виконанні завдань. Здані завдання вчасно. Здобувач демонструє достатній рівень формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
2	відповіді на завдання самостійної роботи містять ряд помилок, що характеризують знання здобувача як середні. Присутні помилки в оформленні або невчасна здача завдання. Здобувач демонструє середній рівень формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
1	відповіді на поставлені завдання самостійної роботи містять помилки, які є суттєвими / або завдання виконане неповністю. Присутні помилки в оформленні та / або невчасна здача завдання. Здобувач демонструє низький рівень формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
0,5	відповіді невірні, або містять значні помилки, що здебільшого зводять завдання до того рівня, який неможливо оцінити. Присутні помилки в оформленні та / або невчасна здача завдання. Здобувач демонструє незадовільний рівень формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
0	завдання не виконане, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.

– розв'язування тестів (0 – 2 (3) б.):

Кількість балів	Критерії оцінювання
2 (3)	Демонструє високий рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
1,5 (2)	Демонструє достатній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
1 (1,5)	Демонструє середній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
0,5 (1)	Демонструє низький рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
0	Всі завдання виконані невірні, що не дає можливості оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.

- тези*:

Кількість балів	Критерій оцінювання
10	Тези відповідають програмі курсу за змістом; оформлені згідно встановлених вимог; опубліковані/прийняті до друку під час проходження курсу. Здобувач показав високий рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
5	Тези відповідають програмі курсу за змістом але потребували значних доопрацювань; прийняті до друку під час проходження курсу. Здобувач показав середній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
0	Тези не відповідають програмі курсу за змістом; не прийняті до друку під час проходження курсу. Здобувач показав низький рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни (заочна форма здобуття освіти)

073МЕН бз 2023/073МЕН бз 2024[1](стн (3 р.))

Назва теми	Форми контролю результатів навчання				Разом	
	виконання завдань на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи (в т.ч. контрольна робота)		тези*		Екзамен
		виконання завдань самостійної роботи	контрольна робота			
Тема 1. Сутнісна характеристика витрат та їх класифікація	-	3			3	
Тема 2. Система управління витратами на підприємстві	10	3			11	
Тема 3. Собівартість та її калькулювання як основа управління витратами	-	2			2	

Тема 4. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток» як інструмент обґрунтування управлінських рішень	10	2			12
Тема 5. Оптимізація витрат пов'язаних з активами та пасивами підприємства	-	2			2
Тема 6. Контроль витрат та стимулювання економії ресурсів	-	2			2
Тема 7. Бюджетування як складова системи управління витратами	-	2			2
Тема 8. Управління інвестиційними витратами	-	2			2
Тема 9. Оперативне та стратегічне правління витратами	-	2			2
Контрольна робота			40		40
Тези				10*	
Екзамен					20
Разом	20	60		10*	20
					100

* є обов'язковими, але дають змогу отримати додаткові бали

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти заочної форми навчання:

– виконання вправ на практичних заняттях (0 – 10 б.):

Кількість балів	Критерій оцінювання
9-10	відповіді вірні, супроводжувалися практичними прикладами та власними роздумами з теми заняття. Здобувач вищої освіти на занятті показує високий рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
7-8	відповіді в цілому вірні, але містять деякі помилки. Здобувач вищої освіти на занятті показує достатній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
4-6	відповіді містять ряд помилок, що характеризують знання здобувача вищої освіти як середній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
2-3	відповіді містять помилки, які є суттєвими, що здебільшого викликані недостатнім опануванням здобувачем вищої освіти навчального матеріалу. Незначна активність на занятті, показує низький рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
0 - 1	відповіді невірні, або містять значні помилки, що здебільшого зводять завдання

	до того рівня, який важко оцінити. Пасивна поведінка здобувача вищої освіти на занятті, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
--	---

– виконання завдань самостійної роботи (0 – 2(3) б.):

Кількість балів	Критерій оцінювання
2 (3)	завдання виконані повністю вірно та оформлення відповідає вимогам, є практичні приклади та власні роздуми з теми заняття. Здані виконані завдання вчасно. Здобувач демонструє високий рівень формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
1,5 (2,5)	завдання виконані в цілому вірно, але є незначні помилки та/або помилки в оформленні; присутній креативний підхід у виконанні завдань. Здані завдання вчасно. Здобувач демонструє достатній рівень формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
1(2)	відповіді на завдання самостійної роботи містять ряд помилок, що характеризують знання здобувача як середні. Присутні помилки в оформленні або невчасна здача завдання. Здобувач демонструє середній рівень формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
0,5 (1)	відповіді на поставлені завдання самостійної роботи містять помилки, які є суттєвими / або завдання виконане неповністю. Присутні помилки в оформленні та / або невчасна здача завдання. Здобувач демонструє низький рівень формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
0	відповіді невірні або завдання не виконане, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.

- тези*:

Кількість балів	Критерій оцінювання
10	Тези відповідають програмі курсу за змістом; оформлені згідно встановлених вимог; опубліковані/прийняті до друку під час проходження курсу. Здобувач показав високий рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
5	Тези відповідають програмі курсу за змістом але потребували значних доопрацювань; прийняті до друку під час проходження курсу. Здобувач показав середній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
0	Тези не відповідають програмі курсу за змістом; не прийняті до друку під час проходження курсу. Здобувач показав низький рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання

- виконання завдань самостійної роботи для здобувачів вищої освіти заочної форми здобуття освіти передбачає також виконання контрольної роботи:

Головними критеріями при оцінці контрольної роботи здобувачів вищої освіти *заочної форми навчання* є досягнення програмних результатів навчання та формування компетентностей за відповідною освітньо-професійною програмою.

Характеристика оцінок:

Теоретичне запитання №1 - від 0 до 5 балів

Теоретичне запитання №2 - від 0 до 5 балів

Теоретичне запитання №3 - від 0 до 5 балів

Теоретичне запитання №4 - від 0 до 5 балів

Практичне завдання - від 0 до 10 балів

Оцінювання теоретичних запитань

Кількість балів	Критерій оцінювання
5	здобувач вищої освіти виявив високий рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає через письмові відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, немає (має незначні недоліки) недоліків щодо оформлення
4	здобувач вищої освіти виявив достатній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає у письмових відповідях, в основному розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Оформлення в цілому відповідає вимогам.
3	здобувач вищої освіти виявив середній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; розкриває зміст теоретичних питань, допускаються при цьому неточності та незначні помилки. Є незначні недоліки в оформленні роботи.
2	здобувач вищої освіти виявив задовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності, є недоліки в оформленні.
1	здобувач вищої освіти виявив низький рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає матеріал, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому грубі неточності, є суттєві недоліки в оформленні;
0	не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань. Недотримані правила оформлення. Або питання відсутнє, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.

Оцінювання практичного завдання

Кількість балів	Критерій оцінювання
8 - 10	здобувач вищої освіти виявив високий рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, немає (має незначні недоліки) недоліків щодо оформлення
6 - 8	здобувач вищої освіти виявив достатній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст завдання, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких визначень не вистачає достатньої глибини, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Оформлення в цілому відповідає вимогам

4 - 6	здобувач вищої освіти виявив середній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; розкриває зміст завдання, допускаються при цьому неточності та незначні помилки. Є незначні недоліки в оформленні роботи.
2 - 4	здобувач вищої освіти виявив задовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності, є недоліки в оформленні
1 - 2	здобувач вищої освіти виявив низький рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає матеріал, допускаючи при цьому грубі неточності, є суттєві недоліки в оформленні
0	здобувач вищої освіти виявив незадовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє основні визначення. Недотримані правила оформлення. Або завдання відсутнє.

Форма проведення підсумкового контролю згідно робочого та навчального плану для здобувач вищої освіти *денної та заочної форми здобуття освіти* – екзамен

Критерії оцінювання екзамену:

Екзамен включає виконання двох теоретичних завдань та одного практичного завдання.

Оцінювання практичного завдання

Кількість балів	Кількість правильних відповідей на тестові завдання, %
10	здобувач вищої освіти виявив високий рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; завдання виконано у повному обсязі, присутній аналіз, самостійне бачення
8-9	здобувач вищої освіти виявив достатній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; в цілому вірно виконано завдання, але без аналізу
6-7	здобувач вищої освіти виявив середній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; у відповіді на завдання, спостерігаються помилки, недостатньо повна інформація, відсутній самостійний аналіз
4-5	здобувач вищої освіти виявив задовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; у відповіді спостерігаються значні помилки, але здобувач вищої освіти орієнтується у сутності, змісті завдання
2-3	здобувач вищої освіти виявив низький рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; завдання виконане на слабкому рівні, або допущені грубі помилки у виконанні
0-1	здобувач вищої освіти виявив незадовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; завдання не виконане, або виконане з великою кількістю помилок, які унеможливають його позитивну оцінку

Оцінювання теоретичних завдань

Кількість балів*	Критерій оцінювання
5	здобувач вищої освіти виявив високий рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; питання розкрито у повному обсязі, присутній аналіз, самостійне бачення та наведені практичні приклади
4	здобувач вищої освіти виявив достатній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; в цілому вірно викладена сутність питання, але без наведення прикладів, додаткової інформації
3	здобувач вищої освіти виявив середній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; у змісті відповіді на завдання, спостерігаються помилкові судження, недостатньо повна інформація, відсутній самостійний аналіз, приклади
2	здобувач вищої освіти виявив задовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; у відповіді спостерігаються значні помилки, але здобувач вищої освіти орієнтується у сутності, змісті питань
1	здобувач вищої освіти виявив низький рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; завдання виконане на слабкому рівні, або допущені грубі помилки у виконанні
0	здобувач вищої освіти виявив незадовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання; завдання не виконане, або виконане з великою кількістю помилок, які унеможливають його позитивну оцінку

*Екзаменаційний білет передбачає виконання двох теоретичних питань

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачене під час вивчення навчальної дисципліни

Ноутбук, мультимедійне обладнання, Wi-Fi.

13. Політика навчальної дисципліни

Політика курсу полягає в максимальному заохоченні здобувачів до самостійного пошуку рішень, ініціативності, взаємодії, формування конструктивних комунікацій та командної роботи; обов'язковому дотриманні академічної доброчесності здобувачами, а саме: самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці Академічна доброчесність ПДАУ. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>.

При проходженні курсу здобувачі мають активно працювати на практичних заняттях, виконувати завдання для самостійної роботи. Штрафних балів з курсу не передбачається. Заохочувальні бали студент може отримати за поглиблене вивчення окремих тем курсу, що може бути представлено у вигляді наукових тез. Тезиси, у разі їх підготовки здобувачем вищої освіти, перевіряються на наявність плагіату і допускаються до друку та зарахування, із коректними текстовими запозиченнями у межах встановлених норм. У разі низького рівня оригінальності, тезиси вважаються такими, що не підготовлені та додаткові бали за них не зараховуються.

Бали за присутність на лекціях та практичних заняттях не додаються, проте, залученість до обговорення дискусійних питань на лекціях, а також активна участь у виконанні індивідуальних та групових завдань на практичних заняттях, аналізі конкретних

ситуацій, обговоренні питань теми, захисті завдань самостійної роботи та ін. формують загальний рейтинг з дисципліни. Тому пропуск занять не дає можливості студенту отримати бали для семестрового контролю.

Є можливість опанування даної навчальної дисципліни за програмами академічної мобільності (внутрішньої / міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та/або індивідуальними запрошеннями. Визнання та перезарахування результатів такого навчання відбувається спеціально створеною комісією на підставі поданих здобувачем вищої освіти відповідних документів з використанням Європейської кредитно-трансферної системи. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті.

Здобувачі вищої освіти мають право на перезарахування результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті згідно відповідного Положення про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Здобувачі можуть самостійно на платформах онлайн-освіти, шляхом участі у короткострокових навчальних програмах і проєктах (з видачею сертифіката) опановувати навчальний матеріал, який за змістом дозволяє набути очікувані навчальні результати навчальної дисципліни.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:
презентації, відеоролики.

14. Рекомендовані джерела інформації:

Основні

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати". URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
2. Наказ Міністерства фінансів Про затвердження національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». 07.02.2013 р. №73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
3. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
4. Бюджетний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
5. Артамонова Н. С. Управління витратами : навч. посіб. К. ЦУЛ, 2018. 116 с.
6. Данилко В. К. Управління витратами : навч. посіб 2-е вид. К. Каравела, 2018. 216с.
7. Латишева О. В. Управління витратами та ціноутворення: теорія та практика : підручн. Краматорськ. ДДМА. 2018. 375 с
8. Управління витратами : навч. посіб. / М. Г. Грещак, В. М. Гордієнко, О. С. Коцюба та ін.; за заг. ред. М.Г. Грещака. 2-е вид. К. КНЕУ, 2018. 264 с.
9. Матвеева Н.М., Славута О.І. Управління витратами : навч. посібник; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 157 с. URL: <https://eprints.kname.edu.ua/57428/1/2019%20печ.%2029Н%20НП%20Управління%20витрат%20от%20редактора.doc.pdf>
10. Чернікова Н.М. Інноваційно-інвестиційна політика підприємств в умовах цифровізації: фаховий науково-практичний журнал: Причорноморські економічні студії. Випуск 64. 2021. С. 108-112. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.64-17> URL: http://bses.in.ua/journals/2021/64_2021/19.pdf

Допоміжні:

1. Чернікова Н.М. Управління витратами в умовах інноваційного розвитку підприємств: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Наукові розробки, передові технології, інновації». Prague: Nemoros s.r.o., 2020. С. 150-152.
2. Чернікова Н.М. Аутсорсинг – сучасний спосіб оптимізації бізнес-процесів підприємств: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції “Формування конкурентоспроможності національної економіки: трансформації в умовах розвитку інновацій” (м. Запоріжжя, 3-4 вересня 2021 р.). 2021. С. 72-76.

3. Чернікова Н.М. Гнучкі технології в управлінні бізнес-процесами підприємств: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції “Інтеграція інформаційних систем і інтелектуальних технологій в умовах трансформації інформаційного суспільства” (м. Полтава, 21-22 жовтня 2021 р.). 2021. С.34 - 37.

4. Чернікова Н.М., Черевко А.В. Управління ефективністю та конкурентоспроможністю підприємств за допомогою бенчмаркінгу: матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю «Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємств реального сектору економіки», 27 жовтня 2022 року, м. Полтава. С. 252-254

5. Чернікова Н.М., Шийко Є.Ю, Вертелецька Н.Р. Система матеріального стимулювання економії витрат на вітчизняних підприємствах: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції “Інноваційні рішення в економіці, бізнесі, суспільних комунікаціях та міжнародних відносинах”, м. Дніпро, 20 квітня 2023 р. Університет митної справи та фінансів, 2023. С. 262 – 264.

6. Чернікова Н.М., Вертелецька Н.Р., Єрмак М.С. Управління витратами як інструмент забезпечення конкурентних переваг: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції: “Менеджмент XXI століття: глобалізаційні виклики. М. Полтава, 18 травня 2023 року, С. 54 - 57.

Інформаційні ресурси

1. www.nbuv.gov.ua/ (Бібліотека ім. В.І. Вернадського)
2. <http://korolenko.kharkov.com/> (Бібліотека ім. В.Г. Короленко)
3. <http://lib.meta.ua/> (Електронна бібліотека)
4. <https://mof.gov.ua/uk/> (Міністерство фінансів України)
5. <http://zakon3.rada.gov.ua/> (Нормативно-правова база України)
6. www.ukrstat.gov.ua/ (Державна служба статистики України)

7.